

## MATERIÁL PRO RADU MĚSTA č. 89

DNE: 3.5.2018

JEDNACÍ ČÍSLO: 1546/2018/oPM

**NÁZEV:** Návrhy na řešení soužití ptactva a obyvatel města

**ANOTACE:** Komise rozvoje města a životního prostředí na svém 30. jednání se usnesla a doporučuje radě města, aby Městský úřad si vyžádal od CHKO návrh technického řešení na trvalé udržitelné soužití kavek a dalšího ptactva a občanů Žďáru nad Sázavou 3, aby nedocházelo k poškozování majetku a nebyly porušovány hygienické podmínky.

**NÁVRH USNESENÍ:**

Rada města po projednání ukládá Městskému úřadu, aby si vyžádal návrhy technického řešení od Regionálního pracoviště Správy CHKO Žďárské vrchy na trvale udržitelné soužití ptactva a občanů Žďáru nad Sázavou 3.

Starosta města:	Místostarosta města:	Tajemník MěÚ:
Odbor majetkoprávní:	Odbor komunálních služeb:	Odbor finanční:
Odbor dopravy:	Odbor rozvoje a územního plánování:	Odbor stavební:
Odbor školství, kultury a sportu:	Odbor sociální:	Odbor občansko-správní a OŽÚ:
Odbor životního prostředí:	Úsek tajemníka a správu MěÚ:	Oddělení informatiky:
Odd. fin. kontroly a inter. auditu:	Odd. projektů a marketingu:	Krizové řízení:
Městská policie:	Regionální muzeum:	Technická správa budov města:
<b>Zpracoval:</b> Ing. Prokop	<b>Předkládá:</b> <b>Komise rozvoje města a životního prostředí</b>	

## **Název materiálu: Návrhy na řešení soužití ptactva a obyvatel města**

Počet stran: 1

Počet příloh: 2

### **Popis**

Komise rozvoje města a životního prostředí byla na svém 30. jednání dne 17.4.2018 seznámena s analýzou AOPK ČR, RP SCHKO Žďárské vrchy viz příloha č. 1 zpracovanou Mgr. et Mgr. Kateřinou Machovou a zároveň shrnutím zpracovaným Ing. Terezou Dejmalovou z odboru životního prostředí Městského úřadu viz příloha č. 2.

Komise (R. Studený) podotkl, že podklady CHKO a OŽP pouze uvádí faktické informace a nikoliv konkrétní řešení. Je zapotřebí získat od odborníků trvalé řešení, které pomůže lidem i ptákům.

Komise doporučuje Radě města, aby Městský úřad si vyžádal od CHKO návrh technického řešení na trvale udržitelné soužití kavek a dalšího ptactva a občanů Žďáru nad Sázavou, aby nedocházelo k poškozování majetku a nebyly porušovány hygienické podmínky.

### **Geneze případu**

- Dne 17.4.2018 proběhlo 30. jednání KRMŽP a schváleno doporučení pro radu města

### **Návrh řešení**

Schválit navržené usnesení.

### **Varianty návrhu usnesení**

1. Neschválit navržené řešení.

### **Doporučení předkladatele**

Komise rozvoje města a životního prostředí doporučuje Radě města schválit materiál v navrženém znění.

### **Stanoviska**

### **Informace o druhu obecně:**

- Kavka obecná patří mezi krkavcovité ptáky
- Řada druhů krkavcovitých začala v posledních desetiletích využívat výhod městského prostředí, tento proces je patrný také u strak, havranů a sojek.
- Kavka obecná hnízdila původně především v dutinách starých stromů, méně často také v pískovcových skalách. Dnes tyto populace prakticky zanikly a kavka hnízdí téměř výhradně v městském prostředí

Více o kavce například zde: <http://www.ornita.cz/projekty/2009-2010-kavka-ve-meste/zoologicke-udaje/zoologicke-udaje-kavka-obecna>

- Kavka preferuje hnízdění v koloniích tzn. hnízda kavek bývají ve větším počtu nedaleko od sebe. Svému hnízdu jsou kavky věrné, stejný pár nebo alespoň jeden z páru rok co rok obsazuje stejné hnízdo.

### **Početnost kavky obecné v republice a na sídlišti Stalingrad:**

- Celorepublikově stagnuje nebo klesá, místně je proměnlivá.
- Výrazný je rozdíl mezi počtem kavek v zimním a v hnízdním období.
  - V zimním období se kavky na vybraných místech sdružují na společných nocovištích, stahují se z širokého okolí, přes den jsou rozptýlené, k večeru se hejnují, přelétají nad nocovištěm a na noc usedají na stromy.
  - V hnízdním období (cca od poloviny března do přelomu května a června) je počet kavek limitován hnízdními příležitostmi a potravní nabídkou.
  - V mezidobí je počet opět různý, v každém případě menší, než v zimním období, kavky se potulují po městě a okolí
- Kavky jsou dlouhověcí ptáci. Snížení hnízdní úspěšnosti se tedy neprojeví hned. Počet párů na hnízdištích může být i bez každoročního přírůstku po řadu let stejný než se projeví propad.
- Na sídliště Stalingrad se kavky pravděpodobně stěhovali postupně s úbytkem hnízdišť v okolní krajině (od dědy jsem slyšela, že bývaly např. v aleji směrem na Hamry). Jsou tam tedy v zásadě od jeho založení, jejich počet postupně přibýval, až se přirozeně zbrzdil právě s ohledem na počet hnízdních příležitostí a potravy.
  - Letošní zimní početnost se pohybovala okolo 800 kavek, víme, že loni jich bylo méně a že letos ubylo kavek ze zimoviště v Havlíčkově Brodě a Novém Městě. Je možné, že se přesunuly do Žďáru. Důvody k přesunu neznáme, opět by se mohlo jednat o potravní nabídku nebo nějaké klimatické vlivy.
  - Loňské početnosti viz příloha k e-mailu.
- Početnost kavky na Vysočině je zdá se o něco vyšší, než ve zbytku ČR. Z měst na Vysočině je významná kolonie kavek v Havlíčkově Brodě, kavky jsou také v Novém Městě na Moravě nebo v Bystřici nad Pernštejnem.

### **Ochrana kavky obecné, výjimky**

- Kavka obecná je dle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny řazená mezi silně ohrožené druhy, tj. druhý ze tří možných stupňů ohrožení dle daného zákona.

- Dle § 50(2) Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrčovati. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla. Je též zakázáno je držet, chovat, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny.
- Činnosti, které by mohly představovat rušení kavek v jejich přirozeném vývoji (například zateplování budov, kde kavky hnízdí, bránění kavkám ve vstupu do hnízdních prostor atd.), jsou tedy zákonem zakázané. Zákon však připouští - při splnění zákonem stanovených podmínek, udělit z tohoto zákazu výjimku. Ta však může být udělena pouze v případě, kdy: „jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody“.
- Obyvatelé Stalingradu jsou tedy povinni řešit výjimku v případě záměru na rekonstrukci objektu či údržbu objektu, která by ohrozila kavčí hnízdiště. Rekonstrukci objektů ani budování půdních vestaveb samozřejmě nebráníme, pouze se prostřednictvím výjimky snažíme, aby zásah vůči chráněnému druhu byl minimální – tj. korigujeme načasování rekonstrukce, vyjednáваме o zachování vletových otvorů případně o kompenzačních opatřeních, jako je umístění fasádních budek. Stanoví-li výjimka kompenzační opatření, hradí je žadatel o výjimku.

#### **Situace na Stalingradě z pohledu ochrany přírody:**

- O stížnostech obyvatel na kavky víme. Jednali jsme také poměrně nedávno s panem Doubkem z odboru životního prostředí.
- Kavky jsou na sídlišti přítomné už od jeho založení, stížnosti se podle našich informací objevují až v posledních letech. Přitom populace kavky na Stalingradě je v hnízdním období dlouhodobě stálá. Dle našeho soudu to může souviset s tím, že část domů byla v minulosti zateplená a hnízdiště kavek trvale zničena, kavky se proto zkoncentrovaly do několika posledních domů.
  - Je potřeba zdůraznit, že se i na Stalingradě objevují hlasy pro ochranu kavek. Ne všichni obyvatelé tedy sdílí vůči kavkám nevraživost do té míry, že by je chtěli omezovat. Hlasitě se ale ozývají pouze ti, kterým kavky vadí.
  - Je také zajímavé, že na sídlišti najdete spoustu krmítek pro ptáky, které nepochybně využívají i kavky...
- Kavka je snadným cílem stěžovatelů. Na rozdíl od špačků či jiných ptačích druhů je na sídlišti stále přítomná a je vzhledem k velikosti a barvě snadno viditelná. Občan vidí stříkanec, vidí kavku a už je pro něj pachatelem.
- Mnoho situací lze řešit, setkáváme se však často s jednostrannými monology stěžovatelů, kteří si kompromis představují jako plný ústup ochrany přírody a nejsou schopni si uvědomit důsledky a souvislosti zákonné ochrany druhu (např. že nejde o naše soukromé hobby ale skutečně o zákon platný a uznaný v ČR a že jsme my, stejně jako oni, povinni dle tohoto zákona jednat).

## Co tedy s kavkami? – co prezentovat veřejnosti především:

- **Kavka je oprávněně zákonem chráněným druhem a to je třeba respektovat za všech okolností.**
- **Prioritní je zachování stávajících hnízdišť kavky a snaha o osvětu obyvatel sídliště.** Zejména v tomto ohledu uvítáme spolupráci s MěÚ.
  - Kavky na sídlišti Stalingrad byly a budou, záměrně je vyhnat nelze. Příležitostně lze ulevit situaci umístěním budek na veřejné objekty či bytové domy, kde budou obyvatelé ochotní (třeba na straně domů s méně okny).
    - Umístění budek na stromech je vysoce rizikové z hlediska predace kunou.
- **Rádi budeme s obyvateli konkrétní případy konzultovat, pokud se na nás obrátí.**
- **Abychom předešli zbytečným nedorozuměním a pokutám, potřebujeme vědět, kde kavky jsou a kolik jich je.** Sčítání kavek v zimní období se provádí počítáním jedinců v hejnu (nejjednodušeji na základě fotografie hejna). V hnízdním období se počítá počet hnízd podle výskytu kavčích párů (vidíme-li kavčí pár na vhodném objektu více než jednou, lze místo považovat za obsazené). Důležitá je i fyzická obhlídka hnízdiště v době hnízdění, pro kterou potřebujeme součinnost obyvatele bytových domů – vpuštění do objektu, přítomnost při obhlídce hnízdiště případně podpis k výsledku sčítání.
- **Udělení jakékoli výjimky se řídí zákonem a tedy přesně stanovenými podmínkami. Nelze udělit výjimku k činnosti, která by poškodila zvláště chráněný druh bez skutečně oprávněného důvodu uvedeného zákonem - § 56 ods. 2 zákona 114/1992 Sb.**
- Tolerance k hluku je u obyvatel velmi individuální a z hlediska opodstatnění výjimky je třeba objektivní zhodnocení. Stejně tak v případě trusu prokáže-li se, že jeho původcem je skutečně kavka.
  - Pokud chtějí obyvatelé nebo město odůvodňovat výjimku těmito jevy, musí si vyžádat objektivní měření třeba právě od hygieny.
- Rekonstrukce objektů podléhají udělení výjimky a musí být prováděny mimo hnízdní období, taktéž i jiná údržba zasáhla-li by do hnízdění kavek.
- Pohyb kavek po půdách a nad citlivými oblastmi, jako je balkon s čistým prádlem, lze omezit a to, nebude-li provedeno omezení ve smyslu zabránění hnízdění či přístupu kavek na hnízda, i bez potřeby udělení výjimky
  - Nad balkóny případně nad okna lze instalovat stříšky tak, aby kavky v případě kálení (může nastat případ, kdy rodiče při výměně na hnízdě pustí stříkanec i z okapu, jinak ale mláďata kálí na hnízdě a dospělí volně v přírodě stejně často, jako jiné druhy ptáků na sídlišti) minuly.
  - na půdy lze instalovat půdní budky, do kterých lze kavky nasměrovat uzavřením zbývajících vchodů.
- Veškerá opatření omezující pohyb kavek, umístění budek atd. hradí stěžovatel. Stejně tak zajišťuje a hradí úklid, pokud mu nepořádek po kavkách vadí – s vlastnictvím se pojí kromě práv i povinnosti.
  - Správa CHKO nemůže ze zákona hradit kompenzační opatření, udělí-li je ve výjimce.
  - Budky umístíme ve výjimečných případech coby náhrady za již zničená hnízdiště minulými rekonstrukcemi (v tomto případě uznáváme, že jsme rekonstrukce v minulosti neřešily důsledně, nelze se však na toto odvolávat)
- V zimním období početnost kavek výrazně kolísá a úprava domů či sídliště ji spíše neovlivní. Letos byla početnost oproti minulým létům výrazně vyšší, početnost v zimním období v dalších letech nelze odhadovat. Jak bylo psáno výše, kavky se z dosud neznámých důvodů přesouvají z jednotlivých zimovišť.

## Kavky

Kavka obecná (*Corvus monedula*) patří, spolu s vránou, havranem, krkavcem, strakou nebo sojkou, do čeledi krkavcovitých ptáků. Kavky žijí po většinu roku pospolitě a v koloniích také hnízdí. Utvářejí zřejmě celoživotní svazky a jen výjimečně dochází k výměně partnerů. Spolu pak osídí vhodné hnízdní stanoviště, kterému zůstávají věrné. Po vyhníždění se kavky shlukují v menší hejna a společně vyhledávají potravu ve městě, ale také na loukách a polích v okolí (kavka je všežravec - převládá rostlinná potrava, kromě období vyvádění mláďat). V zimě se pak kavky shlukují do velkých hejn, která využívají společná nocoviště. V této době jsou kavky nejnápadnější.

Ve Žďáře nad Sázavou se nachází poměrně početná populace kavek, která se zdržuje zejména v okolí „svobodáren“ ve Žďáře 3. Tato početná kolonie svádí k dojmům, že jde v podmínkách České republiky o běžné ptáky, kteří se přizpůsobili městskému prostředí podobně jako holubi. Skutečnost je však jiná. Kavka obecná patří mezi zvláště chráněné živočichy dle § 48 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona) - kategorie silně ohrožené druhy. Dle § 50 zákona jsou chráněni nejen ptáci samotní, ale také jejich přirozená a umělá sídla a celý biotop, kde žijí.

Dříve kavky využívaly k hnízdění převážně stromové dutiny a skalní pukliny, intenzivním využíváním krajiny a hospodařením o velkou část těchto tradičních hnízdních míst přišly. V současné době se převážná část populace přemístila do měst. Ve městech nejčastěji hnízdí ve starých komínech, otvorech ve zdi, případně v dutinách v podstřeší. Nyní kvůli opravám a rekonstrukcím budov (přestavby střech, komínů, zateplování budov, opravy fasády) kavky z našich měst mizí.

Soužití člověka a kavky má bohužel i své stinné stránky. Asi nejzávažnějším problémem je riziko ucpání dočasně nevyužívaných komínů. Nepříjemným doprovodným projevem je také hluk a znečištění trusem v místech hromadného nocování kavek.

Naštěstí mají tyto problémy i svá řešení - např. nerušit stávající hnízda, aby si ptáci nebyli nuceni hledat nová hnízdiště, kterými mohou být i rizikové komíny, věnovat pozornost prohlídkám komínů před topnou sezónou anebo v závažných případech, na problémových místech lze ptáky rušit tak, aby si našli jiné nocoviště, v tomto případě je však nutná výjimka orgánu ochrany přírody (v tomto Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Správa CHKO Žďárské vrchy) ze zákazů u zvláště chráněných druhů živočichů dle § 56 zákona.

Kavka obecná je velmi inteligentní pták, který je již tradičním obyvatelem našeho města. Kavky jsou, stejně jako my, součástí přírody, která je naším společným životním prostorem, a proto je nutné vzniklé problémy, pokud se někde objeví, řešit uvážlivě.

Ing. Tereza Dejmalová

Zdroje:

Ing. Václav Hlaváč, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Správa CHKO Žďárské vrchy

<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id8983/>

Rychlíková, H., Formánek, J., Škopek, J., 2001: Pták roku 2001 - KAVAKA OBECNÁ - Česká společnost ornitologická a kol., 15 str., dostupné na [http://www.cso.cz/wpimages/video/ptak\\_roku\\_2001.pdf](http://www.cso.cz/wpimages/video/ptak_roku_2001.pdf)